

Nr 92

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående återbäring av vissa skattebelopp, m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås *dels* att apotekarna H. E. Blom, Nyköping, och J. A. Berke, Tranås, erhåller återbäring av vissa erlagda skattebelopp, *dels* att dödsboet efter före detta kammarskrivaren i tullverket D. J. N. Norrby befrias från viss ersättningskyldighet till kronan.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1956.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler frågor om återbäring av vissa skattebelopp och om befrielse från viss ersättningsskyldighet till kronan samt anför därvid.

1:0

I skilda till Kungl. Maj:t ställda skrifter har apotekarna Hjalmar Emanuel Blom, Nyköping, samt Johan Adolf Berke, Tranås, gjort ansökningar i syfte att erhålla restitution av den skatt, som de enligt övergångsbestämmelserna till 1945 års uppbördsförordning påförts för inkomstökning i av dem bedrivna apoteksrörelser till den del nämnda skatt belöpte å av sökandena enligt gällande bestämmelser inlevererade avgifter till apotekskollektivet.

Över ansökningarna har, efter remiss, utlåtanden avgivits av vederbörande länsstyrelser, medicinalstyrelsen — efter hörande av apotekens avgiftsnämnd — samt statskontoret.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 februari 1936 med däri sedermera företagna ändringar är apoteksinnehavare skyldig att erlægga s. k. allmän avgift till bestridande av vissa utgifter för gemensamma ändamål inom apoteksväsendet. Avgiften utgår på apotekets rörelsevinst efter en progressiv skala. Rörelsevinsten fastställs av en särskild beredning, avgiftsberedningen, med tillämpning av grunder som bestämmas av den s. k. avgiftsnämnden. Till ledning för fastställandet av rörelsevinsten har apoteksinnehavaren att årligen till avgiftsberedningen avgiva deklaration angående inkomster och utgifter vid rörelsen under föregående kalenderår.

I fråga om beskattningen av apoteks rörelsevinst gäller enligt regelmässigt tillämpade principer, att vinsten till den del den belagts med allmän avgift är fritagen från inkomstbeskattning.

Enligt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896) i deras lydelse enligt förordningen den 29 juni 1946 (nr 472) om ändring i förstnämnda förordning medgavs skattskyldig, med

vissa inskränkningar, befrielse från att erlægga bland annat följande skatter, som skulle ha utgått på grund av 1946 och 1947 års taxeringar, nämligen dels hälften av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten enligt 1946 års taxering, dels hela den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten enligt 1947 års taxering dels ock hela den kommunala inkomstskatten enligt förenämnda båda taxeringar. I syfte att förhindra att skattskyldig utnyttjade nämnda bestämmelser till att förskaffa sig obehörig skattebefrielse föreskrevs emellertid tillika, att om skattskyldig under år 1945 eller 1946 eller motsvarande räkenskapsår redovisat en sammanräknad nettoinkomst, som med minst 1 000 kronor översteg vad han normalt redovisade som inkomst, skulle skattebefrielsen icke avse den del av nämnda skatter, som belöpte på inkomstökningen, i den mån denna berott på åtgöranden av den skattskyldige i syfte att erhålla befrielse från att erlægga skatt eller på annan därmed jämförlig omständighet. Även om inkomstökningen icke berott på åtgöranden, som nyss sagts, eller annan därmed jämförlig omständighet, skulle skattebefrielse likväl, jämlikt punkt 4 a) i övergångsbestämmelserna, icke äga rum för bl. a. inkomstökning, som motsvarades av en genom tidigare nedskrivning bildad, under beskattningsåret framkommen dold reserv i lager av tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse, eller i tillgångar för stadigvarande bruk.

Beträffande beskattningen av *Blom* framgår följande av handlingarna i ärendet.

Prövningsnämnden för Södermanlands län påförde Blom för taxeringsåret 1947 enligt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen i Nyköping för en skattepliktig inkomstökning av 13 510 kronor statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte värnsskatt med tillhoppa 4 548 kronor 72 öre samt kommunala utskylder med 1 328 kronor 3 öre. Skattepåföringen hade föranletts därav att prövningsnämnden ansett, att under beskattningsåret i samband med Bloms överlåtelse av en av honom i Skogs socken, Väster-norrlands län, bedriven apoteksrörelse dels framkommit dold reserv i varulager dels ock återvunnits av Blom vid tidigare inkomsttaxeringar åtnjutna avdrag för värdeminskning av inventarier.

Häröver anförde Blom besvär hos kammarrätten och yrkade — med förmälan att vid berörda överlåtelse dold reserv i varulager framkommit till belopp av 10 520 kronor samt att i samband med överlåtelsen bokföringsmässigt vinst vid avyttring av inventarier uppkommit till belopp av 4 449 kronor men att Blom nödgats att till apotekens avgiftsberedning inbetala, av förenämnda 10 520 kronor ett belopp av 9 321 kronor och av förenämnda 4 449 kronor ett belopp av 2 804 kronor — att den skattepliktiga inkomstökningen måtte bestämmas till allenast 2 844 kronor.

Genom utslag den 9 december 1952 utlät sig kammarrätten sålunda: Enär handlingarna i målet föranleda till antagande, att klagandens inkomst under år 1946 av apoteksrörelse i Skogs socken icke genom framtagande av dold reserv i varulager, genom återvinning av värdeminskningssavdrag be-

träffande inventarier eller eljest genom omständigheter, som föranleda skatteplikt, ökats med belopp, överstigande 2 844 kronor, samt ifrågavarande inkomst varit till kommunal inkomstskatt för år 1947 skattepliktig i nämnda socken, alltså finner kammarrätten skäligt på det sätt ändra prövningsnämndens beslut, att klaganden dels förklaras pliktig att för en skattepliktig inkomstökning av 2 840 kronor i Nyköping utgöra statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnsskatt med tillhoppa 1 112 kronor 80 öre dels ock befrias från skyldighet att i Nyköping utgöra ifrågakomna kommunalutskylder till belopp av 1 328 kronor 3 öre; och förordnar kammarrätten slutligen med tillämpning av 128 § taxeringsförordningen, att klaganden skall för år 1947 i Skogs socken enligt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen för en skattepliktig inkomstökning av 2 840 kronor erlägga kommunalutskylder med 414 kronor 64 öre.

Efter besvär av vederbörande taxeringsintendenter fann regeringsrätten genom utslag den 21 april 1955 med hänsyn till i målet upplysta omständigheter jämlikt punkt 4 a) omförmälda övergångsbestämmelser skäligt att sålunda ändra kammarrättens utslag, att Blom förpliktades att för taxeringsåret 1947 utgöra i Nyköping för en skattepliktig inkomstökning av 13 510 kronor statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte värnsskatt med tillhoppa det av prövningsnämnden angivna beloppet 4 548 kronor 72 öre ävensom i Skogs kommun för en skattepliktig inkomstökning av 10 390 kronor kommunala utskylder med 1 516 kronor 94 öre.

Beträffande beskattningen av *Berke* inhämtas följande.

Prövningsnämnden för Älvsborgs län påförde Berke för taxeringsåret 1946 enligt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen i Starrkärrs socken för en skattepliktig inkomstökning av 9 110 kronor statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte värnsskatt med tillhoppa 2 175 kronor 2 öre samt kommunala utskylder med 624 kronor 3 öre. Den skattepliktiga inkomstökningen motsvarades av en genom tidigare nedskrivning bildad, under beskattningsåret framkommen dold reserv i varulager.

I besvär hos kammarrätten yrkade Berke, att den skattepliktiga inkomstökningen måtte bestämmas till 1 360 kronor, vilket belopp Berke fått behålla av inkomstökningen, sedan avgiften till apotekskollektivet frånräknats.

Genom utslag den 22 november 1952 fann kammarrätten med avseende å vad i målet förekommit skäligt att, med bifall till besvären och med ändring av prövningsnämndens beslut, förklara Berke pliktig att för en skattepliktig inkomstökning av 1 360 kronor utgöra statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte värnsskatt med tillhoppa 324 kronor 70 öre samt kommunalutskylder med sammanlagt 93 kronor 16 öre.

Efter besvär av vederbörande taxeringsintendent prövade regeringsrätten genom utslag den 13 maj 1955 med hänsyn till i målet upplysta omständigheter jämlikt punkt 4 a) omförmälda övergångsbestämmelser lagligt att med ändring av kammarrättens utslag fastställa prövningsnämndens beslut.

I sina förevarande ansökningar hemställer nu Blom och Berke att utfå 4 538 kronor 22 öre respektive 2 381 kronor 19 öre, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, de skattebelopp om 6 065 kronor 66 öre respektive 2 799 kronor 5 öre som sökandena fått erlægga jämlikt regeringsrättens nyssnämnda utslag och vari ingår skatt även för den del av ifrågavarande inkomstökningar, som de inlevererat till apotekskollektivet, och, å andra sidan, de skattebelopp å respektive 1 527 kronor 44 öre och 417 kronor 86 öre, vilka belöper å den del av inkomstökningarna som Blom och Berke fått behålla för egen räkning. De åskade beloppen föreslås kunna utgå antingen från apotekens allmänna avgifter eller genom skattebefrielse till motsvarande belopp.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, som hörts om den av Blom gjorda ansökningen, påpekar att den omständigheten, att Blom haft att inleverera viss del av inkomsten till apotekskollektivet, talar för att han icke bör svara för den del av utskylderna, som motsvarar det inlevererade beloppet. Länsstyrelsen tillstyrker därför, att Blom medgives rätt att av inlevererade medel utfå det belopp, varom fråga är, eller 4 538 kronor 22 öre. Däremot anser länsstyrelsen skäl icke föreligga, att Blom av nåd beviljas ersättning av statsmedel för ifrågavarande belopp.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län framhåller i utlåtande över den av Berke gjorda ansökningen, att Berke till stöd för ansökningen åberopat samma omständigheter, som förelåg till bedömande i det av regeringsrätten avgjorda taxeringsärendet. Ett bifall till ansökningen skulle i realiteten innebära ett åsidosättande av regeringsrättens avgörande i beskattningsfrågan. Med hänsyn härtill anser sig länsstyrelsen icke kunna förorda bifall till ansökningen.

Medicinalstyrelsen, som införskaffat yttranden i ärendena från apotekens avgiftsnämnd, ansluter sig till vad nämnden i sina yttranden anfört. Nämnden framhåller, att de ifrågavarande inkomstökningarna kommit att bli föremål för dubbelbeskattning i det att de belagts med såväl allmän avgift till apotekskollektivet enligt härför gällande bestämmelser som skatt till stat och kommun. En dylik dubbelbeskattning står i strid med eljest tillämpade principer för beskattning av rörelsevinster vid apoteken, då skatt icke utgöres för den del av en rörelsevinst, som belagts med allmän avgift. Även om beskattningsåtgärderna får anses ha stöd i åberopat författningsrum, kan nämnden icke undgå att finna resultatet mindre tillfredsställande ur billighetssynpunkt. Enligt nämndens mening saknas skäl att vid tillämpningen av 1945 års uppbördsförordning utgå från för den enskilde mera betungande beskattningsprinciper än eljest. Nämnden anser därför att sökandena skäligen bör erhålla gottgörelse för de uppkomna förlusterna, Blom med 4 538 kronor 22 öre samt Berke med 2 381 kronor 19 öre. Däremot kan nämnden icke ansluta sig till länsstyrelsens i Södermanlands län uppfattning, att ersättningen bör utgå av medel som inlevererats till apotekskollektivet. Vid korrigerig av en beskattningsåtgärd, som resulterat i ökade intäkter för stat och kommun men däremot icke för apotekskollektivet, torde staten uppenbarligen böra träda emellan.

Statskontoret anför, att det icke lärer kunna undvikas, att vissa ojämnheter i taxeringen kan uppkomma vid tillämpningen av tillfälliga beskattningsregler av merskatts natur. Ämbetsverket föreställer sig, att även i andra fall dylika ojämnheter kan ha uppstått vid övergången till källskattesystemet. Statskontoret finner sig därför svåriligen kunna tillstyrka bifall till de gjorda ansökningarna. Därest dessa likväl skulle anses böra tillmötesgå, delar ämbetsverket länsstyrelsens i Södermanlands län uppfattning, att ersättningarna bör utgå av medel, som inlevererats till apotekskollektivet. Det torde eventuellt kunna övervägas, att beloppen må avräknas å kommande inbetalningar till kollektivet från Blom och Berke.

Departementschefen. Som framgår av det tidigare anförda har apotekarna Blom och Berke enligt regeringsrättens förenämnda utslag påförts skatt för skattepliktiga inkomstökningar av, Blom 13 510 kronor vid den statliga och 10 390 kronor vid den kommunala taxeringen samt Berke 9 110 kronor vid såväl den statliga som den kommunala taxeringen. Av nämnda inkomstökningar har sökandena emellertid — sedan utgående avgift till apotekskollektivet frånräknats — fått behålla allenast, Blom 2 844 kronor och Berke 1 360 kronor. Påförda skattebelopp enligt regeringsrättens utslag uppgår till sammanlagt 6 065 kronor 66 öre respektive 2 799 kronor 5 öre eller till 4 538 kronor 22 öre respektive 2 381 kronor 19 öre högre belopp än som skulle ha utgått, därest sökandena påförts skatt allenast för den del av inkomstökningarna, som sökandena själva fått behålla.

Förenämnda inkomstökningar har sålunda belagts med såväl allmän avgift till apotekskollektivet enligt härför gällande bestämmelser som skatt till stat och kommun. Ehuru genom regeringsrättens utslag fastslagits att skattskyldighet enligt övergångsbestämmelserna till uppborrdsförordningen förelegat för hela inkomstökningarna, kan jag dock i likhet med medicinalstyrelsen, länsstyrelsen i Södermanlands län samt apotekens avgiftsnämnd ej undgå att finna resultatet mindre tillfredsställande ur billighetssynpunkt. Jag ansluter mig därför till uppfattningen, att Blom och Berke bör erhålla ersättning med belopp, motsvarande skillnaden mellan skatt som påförts dem enligt regeringsrättens utslag och skatt som skulle ha erlagts, därest från inkomstökningen avräknats vad som inbetalts till apotekskollektivet, eller sålunda Blom med 4 538 kronor 22 öre samt Berke med 2 381 kronor 19 öre. Då berörda beskattningsåtgärder resulterat i ökade intäkter för stat och kommun men däremot ej för apotekskollektivet, synes ersättningarna böra utgå av statsmedel, varvid de torde böra bestridas från vederbörande inkomsttitel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att apotekarna H. E. Blom och J. A. Berke erhåller återbäring från vederbörande inkomsttitel av berörda skattebelopp, Blom med 4 538 kronor 22 öre och Berke med 2 381 kronor 19 öre.

2:o

Genom lagakraftvunnet utslag den 27 oktober 1926 dömde Stockholms rådhusrätt kammarskrivaren i tullverket David Josef Natanael Norrby för förskingring av tull och dragarpengar m. m. till frihetsstraff samt till avsättning från tjänsten såsom kammarskrivare. Härjämte förpliktades Norrby — såvitt nu är i fråga — att till generaltullstyrelsen utgiva ersättning med 6 767 kronor 75 öre.

Upprepade försök till indrivning av ifrågavarande fordran har företagits, varvid vederbörande utmätningsman, senast den 10 februari 1951, betygat att Norrby saknade utmätningsbara tillgångar.

Norrby avled den 27 april 1954, efterlämnande såsom enda dödsbodelägare hustrun Aina Norrby, född 1879, med vilken han ingått äktenskap år 1903.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 27 september 1955 dagtecknad skrift hemställer boutredningsmannen i dödsboet efter Norrby, juris kandidaten Margareta Sandberg, att generaltullstyrelsens fordran på grund av förenämnda utslag av Stockholms rådhusrätt måtte avskrivas och dödsboet sålunda befrias från ifrågavarande gäld. Till stöd härför framhåller boutredningsmannen, att fru Norrby, som alltsedan kort tid efter mannens död vårdas å Norrtulls sjukhus i Stockholm, vid tidpunkten för dödsfallet haft sparade medel å 2 635 kronor 73 öre insatta å postsparbanken, vilket belopp upptagits som tillgång i boet efter mannen. Det är enligt boutredningsmannen obilligt att taga dessa sparmedel i anspråk för att generaltullstyrelsen skall erhålla delbetalning för sin fordran.

Över ansökningen har, efter remiss, utlåtanden avgivits av generaltullstyrelsen, efter hörande av tulldirektionen i Stockholm, samt av statskontoret.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande. Enligt bouppteckningen efter Norrby utgjorde boets tillgångar 6 087 kronor 44 öre och dess skulder 8 604 kronor 25 öre. Av sistnämnda belopp avsåg 6 767 kronor 75 öre Norrbys förenämnda skuld till generaltullstyrelsen. Dödsboet utvisade sålunda, därest hänsyn icke toges till nämnda skuld, en behållning av 4 250 kronor 94 öre. Under enahanda förutsättning uppgick dödsboets kvarvarande behållning per den 12 oktober 1955 till ca 3 500 kronor, vilket belopp dock torde komma att minskas med ytterligare ca 400 kronor, utgörande arvode till boutredningsmannen. Därefter skulle sålunda återstå ca 3 100 kronor. Fru Norrbys nuvarande inkomster utgöres av — förutom folkpension — familjepension från statskontoret med 202 kronor 95 öre för månad. Vårdkostnaderna vid hennes vistelse å sjukhus uppgår till 3 kronor för dag. Under tiden från mannens död till och med november 1955 har å pensionerna kunnat besparas ett belopp av ca 2 200 kronor.

Generaltullstyrelsen uttalar, att dödsboets tillgångar ej torde behöva tagas i anspråk för försörjningen av fru Norrby. Från styrelsens sida är emel-

lertid ej något att erinra, därest Kungl. Maj:t det oaktat skulle finna skäligt vidtaga åtgärd för efterskänkande av förenämnda fordran.

Statskontoret framhåller, att fru Norrby av dödsboets kvarvarande tillgångar, ca 3 100 kronor, rimligen bör få behålla det belopp å 2 635 kronor 73 öre, som hon enligt uppgift har sparat före mannens död. Härefter kvarstår endast 400 å 500 kronor. Det kan övervägas, om ej sistnämnda belopp bör tagas i anspråk för fullgörande av en del av mannens ersättningsskyldighet. Med hänsyn till beloppets ringa storlek och med beaktande av omständigheterna i övrigt i föreliggande fall vill ämbetsverket dock, om än med viss tvekan, ej motsätta sig ett efterskänkande i dess helhet av ifrågavarande fordran.

Departementschefen. Med hänsyn till de föreliggande omständigheterna anser jag, att dödsboet efter Norrby bör befrias från att erlægga det belopp å 6 767 kronor 75 öre, varmed Norrby på grund av Stockholms rådhusrätts förenämnda utslag den 27 oktober 1926 vid sin död häftat i skuld till kronan. Frågan torde emellertid böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att dödsboet efter före detta kammarskrivaren D. J. N. Norrby må befrias från skyldigheten att utgiva förenämnda belopp, 6 767 kronor 75 öre.

Vad föredragande departementschefen under 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Rydén